

Vergaderjaar 2022–2023

36 194

Wijziging van de Wet publieke gezondheid in verband met de bestrijding van een epidemie van infectieziekten behorend tot groep A1, of een directe dreiging daarvan

Nr. 41

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 maart 2023

Met deze brief geef ik invulling aan de toezegging¹ aan de Tweede Kamer u te informeren over de planning van de derde en overige tranches van de Wet publieke gezondheid (Wpg) in het kader van pandemische paraatheid. Naast de planning informeer ik u ook op hoofdlijnen over de inhoud van het voorgenomen wetsvoorstel Derde tranche wijziging Wet publieke gezondheid (Derde tranche) en de verwachte overige wijzigingen in de toekomst. Tot slot ga ik kort in op de stand van zaken van het wetsvoorstel Eerste tranche wijziging Wet publieke gezondheid (Eerste tranche) en het wetsvoorstel Tweede tranche wijziging Wet publieke gezondheid (Tweede tranche).

Inleiding

Het kabinet heeft ervoor gekozen om te werken met tranches voor de aanpassing van de Wpg. Dit maakt het mogelijk verschillende onderwerpen die betrekking hebben op infectieziektebestrijding apart uit te werken. Deze werkwijze biedt de flexibiliteit om onderwerpen die rijp zijn voor wetgeving aanhangig te maken, waardoor stapsgewijs de Wpg kan worden aangepast en ingericht ten behoeve van het versterken van de pandemische paraatheid. Op dit moment bevinden twee tranches zich in het wetgevingsproces en een derde is in voorbereiding. Deze tranches volgen elk een eigen tijdspad.

De inhoud van de tranches komt voort uit het beleidsprogramma pandemische paraatheid, waarbij gebruik is gemaakt van evaluaties van en lessen tijdens de bestrijding van de covid-19-pandemie. U kunt hierbij denken aan verschillende evaluaties en onderzoeken van onder andere de Onderzoeksraad voor Veiligheid, het Verwey-Jonker Instituut en

¹ Kamerstuk 25 295, nr. 1955.

gesprekken met ketenpartners zoals het RIVM, GGD'en en GGD GHOR Nederland. Tevens worden wijzigingen, die al voor de covid-19-pandemie in beeld waren en die bijdragen aan een versterking op het terrein van reguliere infectieziektebestrijding meegenomen in de voorstellen.

Scope van de wijzigingen en verschillende tranches

De in deze brief genoemde wetsvoorstellen hebben betrekking op pandemische paraatheid en versterkte infectieziektebestrijding. De Wpg heeft een breder bereik dan deze onderwerpen, zoals preventie. Er kunnen dan ook op andere onderwerpen gedurende de komende jaren wijzigingen van de Wpg worden voorgesteld of er zijn al wetsvoorstellen tot wijziging aanhangig gemaakt.²

Derde tranche: grondslagen voor gegevensuitwisseling

De Derde tranche bevindt zich in de voorbereidingsfase. Deze tranche ziet op grondslagen voor (elektronische) gegevensuitwisseling in het kader van infectieziektebestrijding. Hoewel de inhoud hiervan nog in ontwikkeling is, neem ik uw Kamer in deze brief mee in de onderliggende voorlopige thema's en de richting van de voorstellen die op dit moment in het proces zijn onderkend. De inzet van deze tranche is te voorzien in nieuwe grondslagen en het verbeteren van bestaande grondslagen voor het uitwisselen van noodzakelijke gegevens bij de infectieziektebestrijding en pandemiebestrijding in het bijzonder. Het is mijn voornemen om het wetsvoorstel in 2024 aan uw Kamer aan te bieden.

Meldingsplicht

Het eerste thema van de Derde tranche heeft betrekking op aanpassingen in het kader van de meldingsplicht bij infectieziekten. In de huidige Wpg is de meldingsplicht onvoldoende toekomstbestendig en flexibel uitgewerkt. Zo wordt bijvoorbeeld bekeken of differentiatie in de meldplicht mogelijk is voor verschillende ziekteverwekkers, zodat afhankelijk van de indeling van een infectieziekte kan worden gekeken welke gegevens noodzakelijk zijn om te delen. Daarnaast staat in de Wpg dat voor het bron- en contactonderzoek onder andere adresgegevens worden doorgegeven, terwijl tegenwoordig een e-mailadres of telefoonnummer meer geëigende middelen zijn om contact op te nemen. Het vermelden van specifieke persoonsgegevens op wetsniveau maakt het systeem rigide op het moment dat in de toekomst andere middelen gangbaar zijn voor communicatie. Tijdens de covid-19-pandemie is dit urgente knelpunt door GGD GHOR Nederland aangekaart. Daarom zijn het opnemen van een grondslag voor de verstrekking van e-mailadres en telefoonnummer vooruitlopend op de Derde tranche onderdeel van het wetsvoorstel wijziging van de Wpg vanwege de invoering van een vergunningplicht en een meldplicht ter zake van het verrichten van handelingen met poliovirus en enkele andere wijzigingen. De verwachting is dat dit wetsvoorstel binnenkort wordt ingediend bij de Tweede Kamer.

Internationale gegevensuitwisseling

Op zowel internationaal als EU niveau geldt een aantal verplichtingen voor het aanleveren van gegevens. De grondslagen voor internationale gegevensuitwisseling lijken op dit moment onvoldoende verwerkt in de Wpg. Hier zal daarom een nadere analyse op plaatsvinden. Hieronder

² Bijvoorbeeld het initiatiefwetsvoorstel van de leden Voordewind, Kuiken, Kuik, Westerveld, Van der Staaij, Hijink en Sazias tot wijziging van de Wet publieke gezondheid ter bevordering en verankering van integrale suicidepreventie (Wet integrale suicidepreventie), Kamerstuk 35 754.

wordt bij de vervolgranches nader ingegaan op de mondiale en EU ontwikkelingen die in bredere zin impact kunnen hebben op aanpassingen die nodig zijn voor de Wpg.

Datagebruik t.b.v. infectieziektebestrijding

Tijdens de covid-19-pandemie zijn belemmeringen ervaren als gevolg van beperkte of te onduidelijke grondslagen om gegevens uit te wisselen, die bijvoorbeeld nodig zijn voor monitoring, surveillance en onderzoek van infectieziektebestrijding. Dit derde thema willen we, waar nodig, repareren en expliciteren.

Ik vind het belangrijk dat dit zo snel mogelijk en ook met oog op de privacy van burgers, zorgvuldig gedaan wordt. Mijn voornemen is dit geïntegreerd en in verbinding met de andere wijzigingen voor gegevens-uitwisseling in de Derde tranche te verwerken. Hierbij sluit ik aan bij beleid dat op het gebied van de nationale visie gezondheidsinformatiestelsel ontwikkeld wordt, die uw Kamer binnenkort zal ontvangen.

Vervolgranches

Aanvullende grondslagen voor collectieve maatregelen

Tijdens het wetgevingsoverleg van de Eerste tranche en in de beantwoording op de vragen uit het Schriftelijk overleg dat daaraan voorafging, kwamen vragen aan de orde over het opnemen van grondslagen voor aanvullende specifieke maatregelen. De vraag werd opgeworpen of de wetgeving voor het nemen van collectieve maatregelen nu «af» en «toereikend» is of dat aanvullende wijzigingen noodzakelijk zijn. Tevens heeft de Afdeling advisering van de Raad van State erop gewezen dat andere bevoegdheidsgrondslagen noodzakelijk kunnen zijn tijdens een zeer ernstige pandemie.³

Ik heb aangegeven dat wordt onderzocht welke aanvullende bevoegdheidsgrondslagen mogelijk noodzakelijk en proportioneel kunnen zijn in de bestrijding van een mogelijke (dreigende) epidemie van infectieziekten behorend tot groep A1. De uitkomst hiervan kan aanleiding zijn om aanvullende bevoegdheidsgrondslagen op te nemen in een volgende tranche. Dit voorjaar zal ik uw Kamer informeren hoe dit onderzoek zal worden vormgegeven.

Samenhang met modernisering staats- en crisisnoodrecht

Op 6 december jl. is door de Minister van Justitie en Veiligheid het kader met algemene uitgangspunten voor de inrichting van het (staats)nood- en crisisrecht naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierin wordt aangegeven dat het kabinet zal werken aan een interdepartementale routekaart voor de modernisering van het staatsnoodrecht. Dit kader moet ervoor zorgen dat een zekere mate van consistentie geborgd blijft tijdens de gefaseerde aanpassing van de wetgeving. Nadat de aanpassingen van het bredere (staats)nood- en crisisrecht zijn afgerond wordt bezien of er nog aanpassingen van de Wpg benodigd zijn ten behoeve van consistentie. De planning is dat de routekaart in het tweede kwartaal van 2023 wordt opgeleverd.

³ Advies van de Afdeling advisering van de Raad van State van 24 augustus 2022 (W13.22.0138/III). (Kamerstuk 36 194, nr. 4).

Ook op mondiaal en EU-niveau zijn er allerlei ontwikkelingen die tot veranderingen in internationale regels en afspraken kunnen leiden. Deze ontwikkelingen kunnen mogelijk leiden tot aanpassing van onze wet- en regelgeving, waaronder de Wpg.

Zo is het mogelijk dat uit de onderhandelingen over de wijzigingsvoorstellen op de International Health Regulations (IHR, 2005) een aantal wijzigingen zal voortkomen dat aanpassing van de Wpg met zich mee zal brengen. Hetzelfde geldt voor de onderhandelingen over het pandemie akkoord, die gelijktijdig plaatsvinden. De komende anderhalf jaar zal ons land nauw betrokken zijn bij beide processen en te zijner tijd zullen eventuele doorvertalingen naar de Wpg ter hand worden genomen.

Op EU-niveau is Verordening 2022/2371 inzake ernstige grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen vastgesteld.⁴ Deze verordening is op 26 december 2022 in werking getreden. De uitwerking van deze verordening en de eventuele impact hiervan op de Wpg wordt nader in beeld gebracht.

Tot slot wordt vanuit de EU gewerkt aan de European Health Data Space (EHDS) Verordening. De conceptverordening is opgesteld en wordt besproken via de daarvoor geëigende procedures. Deze verordening bevat onder andere bepalingen die een regime voor databeschikbaarheid voor wetenschappelijk onderzoek, innovatie en beleid creëren. Daarbij wordt eveneens de mogelijkheid geboden voor publieke organen om op grond van de EHDS elektronische gezondheidsgegevens op te vragen via een instantie voor toegang tot gezondheidsgegevens (ook wel *Health Data Access Body*) voor specifiek vastgestelde doeleinden.

Stand van zaken aanhangige tranches

Eerste tranche: bevoegdheidsgrondslag voor collectieve maatregelen

De Eerste tranche heeft tot doel het regelen van een specifieke bevoegdheidsgrondslag voor het nemen van collectieve maatregelen, waarbij een passende betrokkenheid vanuit het parlement is geborgd en grondrechten zo min mogelijk worden beperkt. Het wetsvoorstel introduceert een nieuwe categorie infectieziekten (A1). Deze bevoegdheidsgrondslag is noodzakelijk, omdat tijdens de covid-19-pandemie is gebleken dat de Wpg hier niet in voorziet, waardoor met noodverordeningen gewerkt moest worden tot de Tijdelijke wet maatregelen covid-19 in werking trad.

Ik zie deze wetswijziging dan ook als een belangrijke steen in het bouwwerk van de versterkte pandemische paraatheid. Deze doet zowel recht aan de democratische legitimiteit van de te nemen maatregelen door de rol en betrokkenheid van de beide Kamers alsook aan de bescherming van grondrechten. Op 12 december 2022 vond het wetgevingsoverleg van het wetsvoorstel plaats in de Tweede Kamer.⁵ De behandeling van de Eerste tranche heeft met een aantal amendementen geleid tot een gewijzigd wetsvoorstel aan de Eerste Kamer.⁶ Op 6 maart

⁴ Op dezelfde dag traden ook Verordening (EU) 2022/2370 van het Europees Parlement en de Raad van 23 november 2022 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 853/2004 tot oprichting van een Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding en Verordening 2022/2372 betreffende een kader van maatregelen ter waarborging van de levering van in een crisissituatie relevante medische tegenmaatregelen in geval van een noodsituatie op het gebied van de volksgezondheid op Unieniveau in werking.

⁵ Kamerstuk 36 194, nr. 40.

⁶ Kamerstuk 36 194, A.

2023 is de memorie van antwoord verstuurd naar de Eerste Kamer (Kamerstuk 36 194, F).

Tweede tranche: directe sturing op GGD'en

Met de Tweede tranche wordt de sturing vanuit het Ministerie van VWS via de Landelijke Functionaliteit Infectieziektebestrijding (LFI) op de GGD'en mogelijk gemaakt bij een nieuwe epidemie van een A-infectieziekte met landelijke impact. Die is nodig om in crisistijd en in de voorbereiding daarop slagvaardiger te kunnen handelen en sneller op te kunnen schalen.

Met deze wetswijziging wordt ten eerste een directe sturingsbevoegdheid van de Minister van VWS op de directeur publieke gezondheid van de GGD voor de medisch-operationele processen via de LFI tijdens een epidemie wettelijk geborgd. Deze aansturing namens de Minister van VWS vult de bestaande sturingsmogelijkheden van de Minister van VWS op de voorzitters van de veiligheidsregio's aan. Dit heeft als doel om zorg te dragen voor de bestrijding van A-infectieziekten.

Ten tweede wordt voorzien in een grondslag om regels te kunnen stellen die gaan over de wijze waarop GGD'en hun gemeentelijke taken in het kader van de algemene infectieziektebestrijding uitvoeren. Zo kan via kaderstelling worden bijgedragen aan een meer uniforme werkwijze van de GGD'en. Hierdoor kan binnen de infectieziektebestrijdingsketen sneller en adequater worden opgeschaald. De uitwerking van het wetsvoorstel heb ik samen met de Minister van JenV, de Minister van BZK, de GGD'en, de veiligheidsregio's, de VNG en het RIVM ter hand genomen. Eind 2022 is de openbare internetconsultatie online gegaan en ik streef ernaar voor de zomer van 2023 het wetsvoorstel aan de Raad van State aan te bieden.

Tot slot

De evaluaties en onderzoeken die reeds hebben plaatsgevonden vormen een goede basis voor de huidige inzichten over de onderwerpen van de tranches. Tegelijkertijd houd ik nadrukkelijk rekening met ruimte voor aanvullende onderwerpen die nog uit lopende evaluaties of onderzoeken voortkomen, voortvloeien uit beleid van de WHO en EU, en die tijdens de verdere ontwikkeling van het beleidsprogramma pandemische paraatheid naar voren komen.

U wordt in beginsel over de voortgang van de lopende- en nieuwe tranches geïnformeerd via de jaarlijkse voortgangsrapportage over het beleidsprogramma pandemische paraatheid.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E.J. Kuipers